

MESTSKÝ ÚRAD V ŽILINE

Materiál na rokovanie
komisií Mestského zastupiteľstva v Žiline

Číslo materiálu: ____/2024

K bodu programu

PREVENCIA PRED NEŽIADUCIMI ÚČINKAMI CHEMICKÝCH LÁTOK
OBSIAHNUTÝCH V STRAVE PODÁVANEJ V ZARIADENIACH V ZRIAĐOVATEĽSKEJ
PÔSOBNOSTI MESTA ŽILINA

Materiál obsahuje:

1. Návrh na uznesenie
2. Dôvodová správa
3. Materiál

Materiál prerokovaný:

Predkladajú:

Mgr. Ing. Patrik Groma, PhD.
Mgr. Anton Trnovec
poslanci MsZ v Žiline

Zodpovedný za vypracovanie:

Mgr. Ing. Patrik Groma, PhD.
poslanec MsZ v Žiline

Žilina, september 2024

NÁVRH NA UZNESENIE

Uznesenie č. __/2024

Komisia odporúča Mestskému zastupiteľstvu v Žiline na jeho najbližšom zasadnutí schváliť

Zákaz používania potravín a prídavných látok (aditív) v potravinách pri výrobe stravy v školských jedálňach a ostatných zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Žilina, ako aj pri výrobe stravy pre zariadenia v zriaďovacej pôsobnosti mesta Žilina dodávanej externými dodávateľmi:

Zakázané potraviny a prídavné látky – aditíva (ččka)			
Názov	Iné označenie, prípadne popis	Typ	Škodlivosť
palmový olej a palmojadrový olej		potravina	výrazne nepriaznivý účinok na životné prostredie
údeniny a výrobky konzervované dymom	párky, slanina, saláma, údené mäso, údené syry, údené ryby a pod.	potravina	nepriaznivý účinok na zdravie
vanilínový cukor		sladidlo	nepriaznivý účinok na zdravie
vyprážené a fritované jedlá	uvedené platí len pre materské školy a jasle	potraviny	nepriaznivý účinok na zdravie
rýchlosoľ	dusitanová soľ – zmes dusitanu draselného (E249) a sodného (E250), jedlej soli a protihrudkujúcej látky	nakladacia zmes	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E121	citronová červená 2	farbivo	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E123	amarant – potravinárska červeň	farbivo	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E124	ponceau 4R, košelinová červeň	farbivo	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E128	červená 2G, azogeranin, potravinárska červeň,	farbivo	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E132	indigotín, potravinárska modrá	farbivo	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E133	brilantná modrá FCF	farbivo	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E155	hnedá HT	farbivo	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E210	kyselina benzoová	konzervant	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E220	oxid siričitý	antioxidant, konzervant	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E221	siričitan sodný	antioxidant, konzervant	výrazne nepriaznivý účinok na zdravie
E222	hydrogensiričitan sodný	konzervant	výrazne nepriaznivý

			účinnok na zdravie
E223	disiričitan sodný	konzervant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E224	disiričitan draselný, pyrosiričitan draselný	antioxidant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E225	siričitan draselný	antioxidant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E226	siričitan vápenatý	konzervant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E227	hydrogensiričitan vápenatý	konzervant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E228	hydrogensiričitan draselný	antioxidant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E230	bifenyl (difenyl)	konzervant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E232	ortofenylfenol sodný	konzervant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E240	formaldehyd	odpeňovacia látka	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E249	dusitan draselný	stabilizátor	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E250	dusitan sodný	stabilizátor	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E284	kyselina boritá	konzervant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E285	tetraboritan sodný (borax)	konzervant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E312	dodecylgalát (laurylgallát)	antioxidant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E319	terciálny butylhydrochinón	antioxidant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E557	kremičitan zinočnatý	protihrudkujúca látka	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E620	kyselina l-glutamová	antioxidant	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E621	L-glutaman sodný	zvýrazňovač chuti a vône	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E622	glutaman draselný	zvýrazňovač chuti a vône	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E623	glutaman vápenatý	zvýrazňovač chuti a vône	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E624	glutaman amónny	zvýrazňovač chuti a vône	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E921	L-cystin	aminokyselina	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E924a	bromičnan draselný	oxidačné činidlo	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E925	chlór	regulátor kyslosti	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E940	dichlordifluormetan	hnací plyn	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E951	aspartám	sladidlo	výrazne nepriaznivý

			účinnok na zdravie
E952	cyklamáty	sladidlo	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E954	sacharín	sladidlo	výrazne nepriaznivý účinnok na zdravie
E102	tartrazín	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E107	žltá 2G	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E110	žltá SY	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E1102	glukózooxidáza	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E120	košenila, kyselina karmínová, karmíny	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E1201	polyvinylpyrolidón	stabilizátor	nepriaznivý účinnok na zdravie
E1202	polyvinylpolypyrrolidón	stabilizátor	nepriaznivý účinnok na zdravie
E127	erythrosin	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E129	červená allura AC	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E131	patentná modrá V	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E143	fast green FCF	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E151	čierna BN	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E154	hnedá FK	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E171	oxid titaničitý	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E173	hliník	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E174	striebro	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E180	litolrubín BK	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E182	orchil	farbivo	nepriaznivý účinnok na zdravie
E209	heptylparabén	konzervant	nepriaznivý účinnok na zdravie
E211	benzoan sodný	konzervant	nepriaznivý účinnok na zdravie
E212	benzoan draselný	konzervant	nepriaznivý účinnok na zdravie
E213	benzoan vápenatý	konzervant	nepriaznivý účinnok na zdravie
E214	etylparahydroxybenzoát	konzervant	nepriaznivý účinnok na zdravie
E215	etylparahydroxybenzoát sodná	konzervant	nepriaznivý účinnok na

	soľ		zdravie
E216	propylparahydroxybenzoát	konzervant	nepriaznivý účinok na zdravie
E217	propylparahydroxybenzoát sodná soľ	konzervant	nepriaznivý účinok na zdravie
E218	metylparabén	konzervant	nepriaznivý účinok na zdravie
E219	metylparabén sodná soľ	konzervant	nepriaznivý účinok na zdravie
E231	orthofenylfenol	konzervant	nepriaznivý účinok na zdravie
E233	thiabendazol	konzervant	nepriaznivý účinok na zdravie
E239	hexametylétetramín	konzervant	nepriaznivý účinok na zdravie
E251	dusičnan sodný	stabilizátor	nepriaznivý účinok na zdravie
E252	dusičnan draselný	stabilizátor	nepriaznivý účinok na zdravie
E310	propylgalát	antioxidant	nepriaznivý účinok na zdravie
E311	oktylgalát	antioxidant	nepriaznivý účinok na zdravie
E324	etoxyquín	antioxidant	nepriaznivý účinok na zdravie
E443	brómovaný rastlinný olej	emulgátor	nepriaznivý účinok na zdravie
E480	dioktylsulfosukcinát sodný	emulgátor	nepriaznivý účinok na zdravie
E487	laurylsulfát sodný	zvlhčovadlo	nepriaznivý účinok na zdravie
E512	chlorid cínatý	zvýrazňovač chuti a vône	nepriaznivý účinok na zdravie
E634	vápenaté ribonukleotidy	zvýrazňovače chuti a vône	nepriaznivý účinok na zdravie
E635	disodné ribonukleotidy	zvýrazňovač chuti a vône	nepriaznivý účinok na zdravie
E926	oxid chloričitý	látka zlepšujúca múku	nepriaznivý účinok na zdravie
E928	benzoyl peroxid	látka zlepšujúca múku	nepriaznivý účinok na zdravie
E950	acesulfam K	zvýrazňovač chuti a vône	nepriaznivý účinok na zdravie
E905a	minerálny olej	nosič, rozpúšťadlo	nepriaznivý účinok na zdravie
E962	soľ aspartamu/acesulfamu	sladidlo	nepriaznivý účinok na zdravie

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Návrh vznikol na základe osobnej skúsenosti poslanca MsZ v Žiline Patrika Gromu, ktorého deti navštevujú materskú a základnú školu v Žiline. Opakovane sa stáva, že deti počas stravovania, najmä v materskej škole, konzumujú nevhodné potraviny – údeniny, presolené jedlá a potraviny obsahujúce nebezpečné aditíva (éčka) – v šunkách, syroch, dochucovadlách, polotovaroach a pod.

Problematika zdravého stravovania je v súčasnej dobe veľmi aktuálna téma. Najmä prídavné látky – aditíva, ktoré sa pridávajú do rôznych potravín sú pre deti nebezpečné. Nie sú priamo život ohrozujúce, ale je dokázané, že spôsobujú hyperaktivitu a iné zdravotné problémy. Organizmus zdravého človeka sa s nimi ťažko vyrovnáva, pričom u detí je ich účinok najškodlivejší.

Zmesi konzervačných látok a prísad, ktoré sú vlastne chemikáliami, detskému organizmu rozhodne neprospievajú. Môžu spôsobiť detskú hyperaktivitu, nepredvídateľné správanie, náladovosť a nesústredenie.

S ohľadom na zdravie detí by sme sa mali v stravovaní detí vyhýbať chemickým látkam.

Príklady týchto látok:

- E620 – 625 (kyselina glutamanová a jej soli), napr. E621 je glutamát sodný – nie je vhodný pre obsah soli aj alergickú reakciu.
- E 220 – 223 (oxid siričitý a siričitany) - siričitany E 220, používané pri ošetrovaní sušeného ovocia môžu vyvolať alergické reakcie, hnačky, bolesť hlavy, astmatické problémy a narúšajú vstrebávanie vitamínu B1 v organizme.
- Toxické dusičnany či dusitany E249, 250, 251, 252 môžu byť u malých detí príčinou pokrmovej methemoglobinémie. Preto, ak tieto výrobky konzumujú malé deti, je tu akútne riziko otravy, pretože detský organizmus nie je ešte natoľko schopný, aby dokázal dusičnany včas premeniť na menej škodlivé látky. Sú taktiež nebezpečné najmä pre ľudí, ktorí trpia alergiami a astmou.
- E 102 tartrazín – potravinárske farbivo spôsobujúce zvýšenú hyperaktivitu detí a nachádza sa v mliečnych výrobkoch.
- E110 potravinárska žltá – môže vyvolať hnačku, vracanie, alergické, resp. astmatické reakcie, hyperaktivitu.
- E132 potravinárska modrá – synteticky vyrobené farbivo môže vyvolať vracanie, celkovú nevoľnosť, vyrážky či alergiu.
- E 133 potravinárska modrá, ktorá môže podnietiť hyperaktivitu detí a zvýšiť riziko vzniku rakoviny.
- Pre deti nie sú vhodné predovšetkým nebezpečné éčka: E 102 tartrazín, E 104 chinolínová žltá, E 110 pomarančová žltá, E 122 azorubín, E 124 košenilová červená a E 129 allura červená.
- Benzoány (E210 kyselina benzoová, E211 benzoan sodný, E212 benzoát draselný, E213 benzoát vápenatý) – spôsobujú viacero alergických reakcií a mnohí odborníci ich považujú za rakovinotvorné.
- Umelé sladidlo aspartam (E951) je známym umelým sladidlom, ktoré sa používa najmä v produktoch s lákavým označením „so zníženým obsahom cukru“, v sterilizovanej zelenine (čalamády, uhorky) a pod. Jeho zastúpenie v potravinách je naozaj široké a vyvoláva bolesti hlavy, kožné problémy a u detí dokonca poruchy správania.

Mnohí zástancovia zdravého životného štýlu, napriek európskym smerniciam o prídavných látkach upozorňujú, že niektoré aditíva môžu spôsobovať zdravotné ťažkosti. Podieľajú sa na vzniku alergických reakcií i závažnejších zdravotných problémov najmä v prípadoch, keď človek zloženiu potravín nevenuje vôbec žiadnu pozornosť a nevníma si varovné signály organizmu po ich konzumácii.

Veľkým rizikom je aj dovoz a predaj výrobkov z tretích krajín (Ukrajina, Turecko, Moldavsko a pod.), v ktorých sa nachádzajú aditíva v Európskej únii zakázané.

Palmový olej – spôsobuje hromadné vyrubovanie dažďových pralesov (najmä v Malajzii a Indonézii), s ktorým súvisí aj ničenie rastlinných a živočíšnych druhov – orangutany, slon pygmejský, tiger sumatranský, nosorožec ázijský, medveď malajský či rôzne druhy opíc a vtákov. Kvôli výrobe palmového oleja sa zhruba každú hodinu vyrúbe dažďový prales o rozlohe 300 futbalových ihrísk a jeho produkcia robí z Indonézie tretieho najväčšieho producenta skleníkových plynov po Číne a USA. Pre nedostatok vhodnej pôdy na pestovanie palmy olejnej sa naďalej budú nezákonne vyrubávať a podpaľovať pralesy, aby vzniklo vhodné rašelinisko na jej pestovanie.

Zdroj informácií: odborná tlač a odborné webové stránky.

MATERIÁL

Materiál je predkladaný z dôvodu ochrany detí, aby sa predišlo ich zdravotnému ohrozeniu chemickými látkami, ktoré sa pridávajú do potravín. Aj napriek neustálemu testovaniu môžu prídavné látky spôsobiť nežiadúce reakcie v podobe tráviacich ťažkostí, nespavosti, podráždenosti, problémov s dýchacími cestami a kožné ťažkosti. Hlavnou úlohou tohto materiálu je prevencia pred nežiaducimi účinkami umelých sladidiel, konzervačných látok, príchutí, aróm, zahusťovadiel, stužovadiel a stabilizátorov, ktoré konzumujú naše deti počas stravovania v zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta Žilina ako aj pri výrobe stravy v zariadeniach v zriaďovacej pôsobnosti mesta Žilina dodávanej externými dodávateľmi.

Predložený materiál nemá vplyv na rozpočet mesta Žiliny.

STANOVISKÁ KOMISII